

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Doorkiesnummer
541103

Behandeld door
J.H. Stegehuis

Datum
16 april 2019

Onderwerp
Regionale Energie Strategie Twente

Bijlage
concept-Startnota Energiestrategie Twente

Geachte raadsleden,

Inleiding

Nederland heeft het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend en doelstellingen bepaald voor 2030 (49% CO₂-emissiereductie ten opzichte van 1990) en 2050 (minimaal 80-95% CO₂-emissiereductie). Voor de uitwerking van de afspraken wordt een Nationaal Klimaatakkoord opgesteld. Aan vijf tafels worden daarvoor afspraken gemaakt: industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en landgebruik en elektriciteit. Een voor de decentrale overheden belangrijk onderdeel van het akkoord is het opstellen van Regionale Energiestrategieën (RES). Bijgesloten bij deze raadsinformatiebrief vindt u de concept Startnota Energiestrategie Twente.

Wij nemen u graag vroegtijdig mee in de ontwikkelingen die op dit gebied gaan plaatsvinden. U als raad besluit - mede - over de vaststelling van de startnota Energiestrategie Twente op het moment dat het klimaatakkoord definitief is getekend (naar verwachting voor het zomerreces 2019).

Samenwerking tussen partijen in Twente

Aan de ontwikkeling van de Energiestrategie Twente wordt samengewerkt tussen de volgende partijen: provincie Overijssel, de veertien Twentse gemeenten, netbeheerders Cogas en Enexis, waterschappen Vechtstromen en Drentse Overijsselse Delta, Twence, Bio-energiecluster Oost Nederland (BEON), Natuur en Milieu Overijssel, VNO-NCW Midden en MKB Nederland-Midden en de Woningcorporaties vertegenwoordigd via WOON Twente.

We beginnen niet bij nul

Alle veertien gemeenten zijn natuurlijk al bezig met duurzaamheid, net als lokale duurzame initiatiefnemers. Ook in regionaal verband waren we met dertien gemeenten al begonnen met de Twentse Energie Strategie (TES). De beschikbare informatie vanuit deze processen wordt ingebracht en waar mogelijk verwerkt in de Regionale Energie Strategie Twente. Projecten die in uitvoering zijn of gaan komen bij gemeenten en lokale initiatieven worden meegenomen in de Regionale Energie Strategie Twente.

Doel van de Regionale Energie Strategie Twente

Er ligt een grote opgave rondom de energietransitie die we alleen samen met alle partijen in Twente kunnen oppakken, waarbij een goede balans gevonden moet worden tussen de bijdrage aan de opgave van de energietransitie, de maatschappelijke kosten, de ruimtelijke kwaliteit en inpasbaarheid en de maatschappelijke acceptatie. Daarnaast brengt de energietransitie voor Twente ook kansen met zich mee voor regionale ontwikkelingen en verdienmodellen. De samenwerkende partijen bepalen samen welke bijdrage zij vanuit Twente kunnen leveren aan de doelstellingen van het landelijke klimaatakkoord voor opwek van hernieuwbare energie (elektriciteit) op land en de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur. Alle RES'sen van alle regio's

opgeteld moeten samen de nationale opgave voor de opwek van hernieuwbare elektriciteit op land realiseren (35 Terawatt-uur). Bovendien wordt nadrukkelijk gevraagd om uitwerking van de ruimtelijke componenten zodat de uitkomsten van de RES uiteindelijk kunnen doorwerken in het omgevingsbeleid. In 2025 dienen alle vergunningen voor ruimtelijke inpassing van hernieuwbare elektriciteit op land te zijn verstrekt.

Inhoud Concept Startnota

In de Concept Startnota zijn de contouren voor het proces en de samenwerking beschreven:

- Het gezamenlijk doel en de ambitie voor de gezamenlijke regionale opgave
- De inhoudelijke scope (focus op opwek hernieuwbare elektriciteit en warmte gebouwde omgeving)
- De deelnemers, rolverdeling en het escalatiemodel
- De lijn voor besluitvorming
- De fasering, planning en de werkorganisatie
- Participatie en communicatie
- Inschatting van benodigde capaciteit en middelen.

Voor de beschrijving van deze onderdelen verwijzen wij u naar de bijgevoegde Concept Startnota.

Proces om te komen tot een gedragen bod namens Twente

De focus van de Energiestrategie Twente ligt op de thema's hernieuwbare elektriciteit op land en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Om deze thema's uit te werken starten twee inhoudelijke thematafels. Aan de thematafels werken gemeenten, waterschappen en provincies samen met publieke en maatschappelijke partners. De thematafels krijgen daarmee een centrale rol in de uitvoering van de inventarisatie, de analyse en bespreking van de toekomstbeelden. De ruimtelijke samenhang is onlosmakelijk onderdeel van de beide tafels.

Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar de "couleur locale", de eigen ambities van de gemeenten, provincie, waterschappen en welke projecten er al in uitvoering zijn en wat er nog in de pijplijn zit aan voorgenomen projecten.

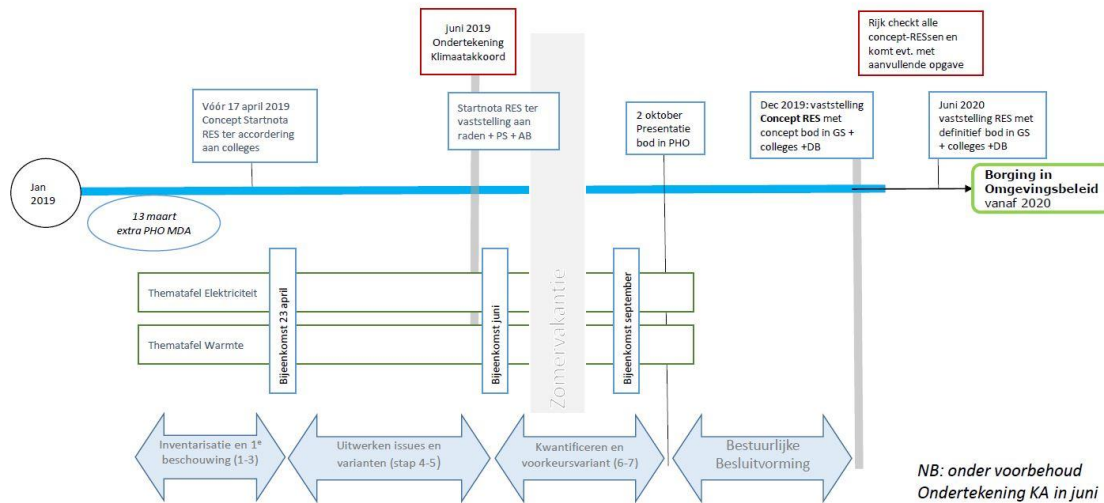
De regionale ambitie voor 2030 zal vervolgens vertaald worden in een of meer ruimtelijk uitgewerkte varianten waarbij de aspecten ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en maatschappelijke kosteneffectiviteit meegenomen zijn. Dit gebeurt op basis van gebiedspotentiekaarten die aangeleverd worden door het nationaal programma RES. Na deze inventarisatie en analyse worden kansrijke varianten kwalitatief en kwantitatief uitgewerkt. Daaruit volgen voorkeursvarianten die bestuurlijk voorgelegd worden voor het regionale bod. In dit proces worden ook de gemeenteraden om inhoudelijke inbreng gevraagd bij de thematafels en vindt een participatietraject plaats waarbij lokale partijen en lokale initiatieven worden betrokken.

In dit speelveld dienen de deelnemers aan de Energiestrategie Twente gezamenlijk tot een bod te komen. Afstemming van hetgeen vanuit de individuele gemeenten wordt geboden vindt plaats in het regionale Portefeuillehoudersoverleg (PHO-MDA aangevuld met enkele wethouders RO). Mocht in dit overleg niet tot overeenstemming kunnen worden gekomen, dan treedt het escalatiemodel in werking.

Fasering en besluitvorming Energiestrategie Twente

De fasering en besluitvorming van de Energiestrategie Twente vindt plaats volgens de volgende tijdslijn en is afhankelijk van de ondertekening van het Klimaatakkoord

Tijdslijn Energiestrategie Twente

Uw rol en inbreng als raadslid

Naast de formele besluitvormingsmomenten in de raden, staten en algemeen besturen (AB's) wordt u voor het zomerreces geïnformeerd tijdens een centrale Twentse radenconferentie. Op uitnodiging van uw gemeenteraad kan de concept Startnota RES toegelicht worden in Almelo door leden van de kernwerkgroep. U kunt inhoudelijk inbreng leveren in het proces aan de thematafels Warmte en Elektriciteit in een avondsessie. Hiervoor ontvangt u via de griffie een uitnodiging.

Tijdens het besluitvormingsproces van het concept bod (najaar 2019) en het definitieve bod (voorjaar 2020) kunt u inhoudelijk uw wensen en bedenkingen kenbaar maken op de voorliggende scenario's en het (concept) bod via de behandeling in de gemeenteraad.

Financiën

Gemeenten, provincie en waterschappen hebben binnen de eigen organisaties capaciteit vrijgemaakt voor de benodigde werkzaamheden. Naast deze interne bijdragen zullen activiteitenkosten gemaakt worden. In het ontwerp-Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over een bijdrage van het Rijk hieromtrent. We gaan er van uit dat deze middelen voldoende zijn om te komen tot een definitieve Regionale Energie Strategie Twente. Vooralsnog gaan we er van uit dat er naast de afgesproken inzet van medewerkers geen aanvullende financiële middelen van de deelnemers gevraagd worden.

Het is een uitdaging voor onze gemeente en voor Twente om te komen tot een goede, realistische en gedragen invulling van de energietransitie. Een uitdaging die we samen met u willen aangaan en waarvoor ook uw inbreng en ambassadeurschap als raadslid nodig is.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

F.W. van Ardenne

A.J. Gerritsen

CONCEPT STARTNOTA ENERGIESTRATEGIE TWENTE

Versie 3-4-2019

Aanleiding

Nederland heeft het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend en haar doelstellingen bepaald voor 2030 (49% CO₂-emissiereductie ten opzichte van 1990) en 2050 (minimaal 80-95% CO₂-emissiereductie). Voor de uitwerking van de afspraken is op 21 december 2018 het ontwerp klimaatakkoord gepresenteerd. Aan vijf tafels zijn afspraken gemaakt: industrie, gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en landgebruik en elektriciteit. Regionaal maatwerk is nodig om invulling te geven aan de nationale doelen. De Regionale Energiestrategieën (RES) zijn een belangrijk onderdeel in het ontwerp Klimaatakkoord en hebben een relatie naar de Nationale Omgevingsvisie (NOVI i.o.). Bestuurders in Twente kiezen met de aanpak in deze nota voor een gezamenlijke aanpak van de Energiestrategie Twente waarin we voortbouwen op bestaande lokale en regionale initiatieven.

Klimaatakkoord

Het ontwerp Klimaatakkoord van 21 december is doorgerekend. Na appreciatie van de uitkomsten is de verwachting dat partijen in juni het akkoord ondertekenen. De gemeenten, waterschappen en provincies zijn via hun koepels vertegenwoordigd. Belangrijke randvoorwaarden voor gemeenten, waterschappen en provincies zijn maatschappelijke acceptatie, integrale oplossingen, ruimtelijke kwaliteit en voldoende bevoegdheden en vergoeding voor invulling van hun regierol en uitvoeringslasten.

Het doel van de Regionale Energie Strategie

De RES is de regionale vertaling van de nationale doelen op tenminste elektriciteit en gebouwde omgeving. In het ontwerp Klimaatakkoord is een apart hoofdstuk (D7) opgenomen over de RES. Een RES beschrijft de manier en de termijn waarop een regio zal bijdragen aan de nationale opgave van opwek van (grootschalige) hernieuwbare elektriciteit op land en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Gemeenten, provincie en waterschappen werken deze keuzes uit met netbeheerders, woningcorporaties, natuur- en milieuorganisaties, inwoners, bedrijfsleven en andere maatschappelijke partners.

Inhoud en het aanbod van de Energiestrategie Twente

De Energiestrategie Twente is het gezamenlijke product waarin Twente beschrijft welke doelen zij gaat halen en op welke termijn. Het geeft een overzicht van lopende projecten, de mogelijkheden van opwek en besparing en strategische keuzes op basis van verkenningen, ruimtelijke inpasbaarheid, de verdeling van bronnen en de energie-infrastructuur. De Energiestrategie Twente geeft inzicht in hoe de transitie te realiseren met een horizon van 2030 en een doorkijk naar 2050. Het proces om tot de Energiestrategie te komen wordt zowel top down als bottom up beïnvloed. Nationaal is de kwantitatieve opgave voor grootschalige opwek van elektriciteit met zon en wind op land 35 TWh¹. De opgave voor de verduurzaming gebouwde omgeving is een kwalitatieve opgave in een eerste regionale strategie voor de verduurzaming van de warmtevoorziening. Zie voor een gedetailleerde beschrijving van de inhoud van een RES de Handreiking Regionale Energie Strategieën van 20 december 2018.

De termijn voor deze uitwerking is beperkt. Dit alles moet in december 2019 (6 maanden na ondertekening klimaatakkoord) leiden tot een onderbouwd en afgewogen aanbod van de regio bestaande uit:

- In de regio geverifieerde analyses;
- Een onderbouwd inzicht in welk deel van de potentie voor opwekking van elektriciteit in 2030 gerealiseerd kan zijn, waar mogelijk ruimtelijk weergegeven (dit komt overeen met het regionale "bod");
- Inzicht in de warmtebronnen en eerste globale verdeling van deze bronnen;
- Inzicht in de benodigde aanpassing in infrastructuur
- Inzicht in de werkstructuur waarmee de opgave gerealiseerd gaat worden;
- Planning voor vervolg / besluitvorming;

---

¹ Finale nationale opgave en wat er meegerekend mag worden, is nog afhankelijk van onderhandelingen.

- Globale planning transitie tot 2030.

Aanvullend op bovenstaande levert de Energiestrategie Twente een beschrijving van het doorlopen proces met de relevante stakeholders en een beschrijving hoe die betrokkenheid er in de toekomst uit ziet.

Bestuurlijke besluitvorming Energiestrategie Twente:

In het ontwerp Klimaatakkoord en de aanpak in Twente zijn –onder voorbehoud van ondertekening van het klimaatakkoord in juni- de volgende momenten voor besluitvorming gemarkeerd:

- Oktober 2018: 14 Twentse gemeenten, provincie en waterschap starten voorbereiding en geven in PHO MDA mandaat aan stuurgroep, kernteam en inzet medewerkers alle organisaties.
- Voorjaar 2019: Colleges B&W, Gedeputeerde Staten en Waterschapsbesturen accorderen de concept startnota Energiestrategie Twente. Dit ter voorbereiding van spoedige besluitvorming na ondertekening Klimaatakkoord in juni.
- Juni 2019: Na ondertekening van het klimaatakkoord en eventuele bijstelling wordt de startnota Energiestrategie Twente vastgesteld door gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemene vergadering van de waterschappen.
- December 2019: concept Energiestrategie Twente wordt ingebracht door (voorzitter) stuurgroep en minimaal geaccordeerd door de Gedeputeerde Staten, de colleges van B&W, de Waterschapsbesturen en ter kennisgeving voorgelegd aan gemeenteraden, Provinciale Staten en de Algemene Vergadering van de waterschappen.
- *Op basis van alle 31 concept RES-en vindt tussen december 2019 en juni 2020 doorrekening en eventuele herverdeling plaats.*
- Juni 2020: Energiestrategie Twente 1.0 vastgesteld door gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemene vergadering van de waterschappen.

Twentse scope Energietransitie

In de regio Twente beginnen we niet bij nul. Twentse gemeenten zijn al sinds 2017 actief om de energietransitie in regionaal verband te adresseren. In 2017-2018 is de Twentse Energie Strategie (TES) opgesteld. De resultaten van de TES zijn de opmaat om te komen tot de Energiestrategie Twente.

De energietransitie heeft sterke verbandingen en (ruimtelijke) samenhang met andere thema's en sectoren. Vanuit de Energiestrategie Twente sluiten we aan op thema's als klimaatadaptatie, mobiliteit, ondergrond, potentie uit water en de transitie van het landelijke gebied. We bouwen voort op de ontwikkelpaden uit de TES, de initiatieven van NEO en lokale initiatieven. We nemen de parallel lopende transitie en andere opgaven in het gebied niet over, maar zoeken verbinding en ruimtelijke samenhang en borgen daarbij de ruimtelijk kwaliteit.

Integraliteit Energiesysteem

De invulling van de twee opgaves heeft grote impact op het energiesysteem. Het energiesysteem is de koppeling tussen alle sectoren ("sektorenkopplung"). Dat gaat bijvoorbeeld over het benutten van restwarmte van de industrie in de gebouwde omgeving of de invloed van elektrische mobiliteit op de elektriciteits-netwerken in de wijken. De bestaande gasinfrastructuur gaat duurzame gassen transporteren. We gaan snel van het Groningse gas en geleidelijk van het buitenlandse gas. De productie van biogas en groengas kan een deel van de warmtevraag van de gebouwde omgeving duurzaam invullen. Het elektriciteitsnet moet verzaamd worden en verslimmen om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen, overschotten worden opgeslagen of omgezet in bijvoorbeeld waterstof. De infrastructuur voor elektriciteit, gas en warmte is de verbindende schakel voor een veilige, betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening voor Twente. Voor de kwaliteit van het toekomstige energiesysteem is een integrale afweging noodzakelijk in de Energiestrategie Twente.

Ambitie

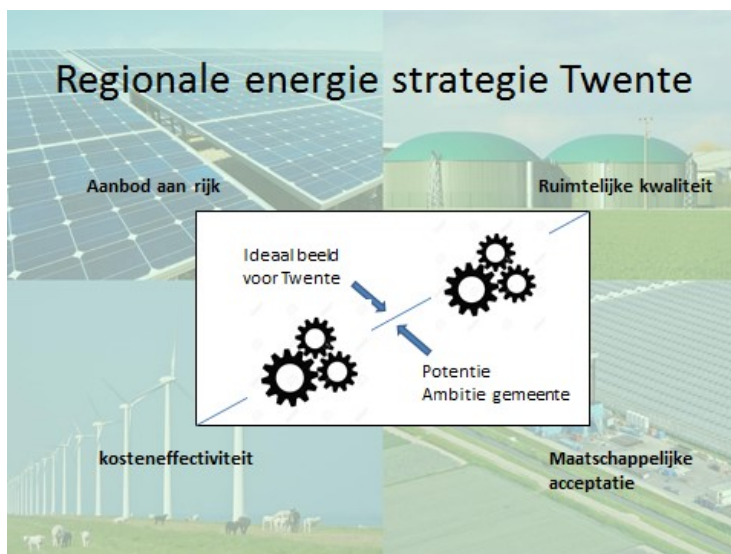
In Twente zetten we in op een gezamenlijk bod waarbij de gemeenten, waterschappen en provincie hun bijdrage leveren en zich gezamenlijk inspannen om deze opgave te realiseren. De gemeenten, waterschappen, provincies en de netbeheerders zijn naar elkaar en voor de stakeholders hierop aanspreekbaar. In de Energiestrategie Twente komt een realistisch bod voor de opwekking van

hernieuwbare elektriciteit dat per gemeente concreet is uitgewerkt naar bron (minimaal wind en zon). We brengen gezamenlijk in kaart waar wat kan en waar het niet kan. We formuleren regionale uitgangspunten voor de verdeling van lusten en lasten, ruimtelijke inpasbaarheid en lokaal eigenaarschap. Er komt een regionale strategie warmte waarin aandacht is voor de in Twente beschikbare warmtebronnen zoals biogas, restwarmte en geothermie en de verdeling van dezen.

Het bod van de regio wordt gebaseerd op twee vragen:

- Wat wordt verwacht van Twente vanuit het Klimaatakkoord? De nationale opgave betreft 35 TWh. Deze wordt, rekening houdend met de potentie van Overijssel en Twente, geanalyseerd om een verwachte realistische bijdrage vanuit Twente te bepalen.
- Wat wil Twente? Voortbouwend op de huidige ambities van Nieuwe Energie Overijssel, Twente en Twentse gemeenten voor 2023 (en verder waar beschikbaar), wordt gezamenlijk bepaald waar we in 2050 als regio Twente willen staan met de energietransitie. Samen klimaatneutraal, energieneutraal of energieleverend? Voor het 2050 beeld worden zowel bestaande technieken als innovaties meegenomen. Ook worden belangrijke regionale of lokale meekoppelkansen voor de energietransitie meegenomen bij het bepalen van de ambitie in de Energiestrategie Twente voor 2050. Op basis van deze ambitie kan bepaald worden waar Twente in 2030 wil staan (m.b.t. opwekking elektriciteit).

De regionale ambitie voor 2030 zal vervolgens vertaald worden in een of meerdere ruimtelijk uitgewerkte varianten waarbij de aspecten ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijke acceptatie en maatschappelijke kosteneffectiviteit meegenomen zijn. De uitgewerkte varianten vormen de basis voor de gezamenlijke keuzes.

Figuur 1 Afwegingskader RES Twente

Relatie tot Omgevingsbeleid

De huidige provinciale en gemeentelijke Omgevingsvisies, bestemmingsplannen en provinciale Omgevingsverordening bieden het afwegingskader waarmee de actuele maatschappelijke opgaven en transitie, zoals klimaatadaptatie, circulaire economie, de transitie van het landelijk gebied en de energietransitie, in samenhang beoordeeld kunnen worden. Tijdens het uitwerken van de Energiestrategie Twente kan er de behoefte ontstaan om de huidige afwegingskaders (gedeeltelijk) te heroverwegen bij het bevoegde gezag. Aangezien de beschikbare tijd waarin de Energiestrategie moet worden opgesteld (12 maanden) geen tijd overlaat voor aanpassingen in het Omgevingsbeleid, vindt deze actie plaats na oplevering en vaststelling van de Energiestrategie Twente.

Het proces en de resultaten van de Energiestrategie Twente levert uiteindelijk een bouwsteen voor het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk. Afspraak in het ontwerp klimaatakkoord is dat

uiterlijk in 2025 alle vergunningen zijn afgegeven voor ruimtelijke inpassing van hernieuwbare elektriciteit op land met het oog op tijdige realisatie van de opgave.

Thematafels

De focus van de RES Twente is op de thema's hernieuwbare elektriciteit op land en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Om deze thema's uit te werken richten we twee thematafels in. Aan de thematafels werken gemeenten, waterschappen en provincies samen met publieke en maatschappelijke partners. De thematafels krijgen daarmee een centrale rol in de uitvoering van de inventarisatie, de analyse en bespreking van de varianten. De ruimtelijke samenhang is onlosmakelijk onderdeel van de beide tafels. De stuurgroep en het kernteam borgen de samenhang tussen de tafels en de bestuurlijke besluitvorming.

Thematafel Elektriciteit

Deze thematafel levert een onderdeel van de strategie voor een onderbouwd en afgewogen aanbod van de regio wat betreft mogelijk op te stellen duurzaam opwekvermogen minimaal onderverdeeld in zon en wind.

Concreet betekent dit:

- Een regionale invulling van het op te stellen vermogen in MW (en verwachte MWh) voor hernieuwbare energie op land en de betekenis hiervan voor de elektriciteits-infrastructuur.
- Hierin worden regio's gevraagd om in eerste instantie te sturen op overprogrammering om de nationale doelstellingen te kunnen halen. Het is de verwachting dat de nodige zoekgebieden af zullen vallen of kleiner zullen worden naarmate er wordt toegewerkt naar de uitvoeringsfase.
- Naast de afspraak om tenminste 35 TWh grootschalig hernieuwbaar op land in 2030 gerealiseerd te hebben, worden regio's ook aangemoedigd om kleinschalig zon-op-dak te betrekken in hun RES. Hierin wordt een autonome groei verwacht van 7 TWh in 2030. Het extra vermogen wat boven deze 7 TWh gerealiseerd kan worden, mag meegerekend worden als extra ambitie bovenop de 35 TWh.
- Een heldere en herleidbare onderbouwing van het aanbod en de keuzes voor potentiële zoekgebieden die benut kunnen worden. Indien mogelijk worden deze zoekgebieden ook op kaart getoond.

Gestart wordt met het ontwikkelen van een regionaal ideaal beeld op basis van gebiedspotentieel, ruimtelijke kwaliteit en kosteneffectiviteit. Vervolgens wordt, rekening houdend met de couleur locale inclusief maatschappelijk draagvlak van de individuele gemeenten, gezamenlijk gekomen tot een regionaal gedragen bod. Dit bod wordt landelijk getoetst door het PBL. Indien de optelling van alle regionale boden te laag is volgt via een herverdeling van de rest mogelijk een extra opgave voor de regio.

Thematafel Warmte

Deze thematafel heeft de opdracht om de regionale strategie warmte uit te werken. Concreet betekent dit:

- Gevalideerd overzicht van alle beschikbare warmtebronnen binnen de regio
- Gevalideerd overzicht van de totale warmtevraag binnen de regio
- Gevalideerd overzicht van de bestaande en geprojecteerde infrastructuur voor warmte
- Beschrijving van wat realistische gezien de bruikbare bronnen zijn binnen de regio in tijd en geld.

Daarnaast volgt een kwalitatieve beschrijving van:

- Relevante stakeholders gesproken en betrokken in proces en een beschrijving van hoe de betrokkenheid er in de toekomst uit zal zien (denk hierbij aan de infrabeheerders, de afnemers, potentiële investeerders).
- Procesvoorstel hoe je verwacht beschikbare bronnen, warmtevraag en infrastructuur logisch efficiënt en betaalbaar wil gaan koppelen.
- Afwegingskader voor het bepalen van de bruikbaarheid van een bron
- Afwegingskader voor de omgang met warmtebronnen binnen de regio, waarmee een verdeling van warmte mogelijk gemaakt gaat worden.

De warmtebronnen die geïnventariseerd worden zijn o.a. industriële restwarmte, biogas, biomassa, geothermie en aquathermie. Voor de infrastructuur wordt gekeken naar warmtenetten en de inzet van gasinfrastructuur voor duurzame gassen. Waterstof is volop in ontwikkeling, in de strategie warmte wordt gekeken naar de mogelijke rollen en tijdspaden van deze energiedrager.

De thematafel stemt het proces en de informatie af op de warmtetransitieviesies die gemeenten opstellen. Dat betekent dat de thematafel gebruik maakt van de warmtetransitieviesies die in ontwikkeling zijn. Andersom levert de thematafel informatie die ook bruikbaar is voor gemeenten die aan hun warmtetransitieviesie (gaan) werken. Hierdoor zijn de warmtetransitieviesie en de Energiestrategie goed op elkaar afgestemd.

Organisatie en besluitvorming

De besluitvorming in Twente wordt georganiseerd langs de bestaande lijnen van de colleges, raden, staten, DB en AB. Het regionaal PHO MDA vormt het besluitvorming voorbereidend orgaan. Bestuurders van het waterschap en de provincie sluiten aan bij het agendapunt Energiestrategie Twente in dit overleg. De Stuurgroep Energiestrategie Twente (met publieke en maatschappelijke partijen) is vanuit het PHO MDA en de andere overheden aangewezen als bestuurlijk opdrachtgever. De Stuurgroep heeft het mandaat om voorstellen uit te werken en besluitvorming voor te bereiden; De voorzitter van de stuurgroep fungeert als bestuurlijk opdrachtgever van de onafhankelijk procesbegeleider. De Stuurgroep wordt ondersteund door een ambtelijk kernteam met een onafhankelijk procesbegeleider. Het ambtelijk kernteam schakelt met de collega's van de 14 gemeenten, provincie en waterschappen. Zij doet dat bijvoorbeeld door middel van het Ambtelijk Overleg Milieu & Duurzaamheid gecombineerd met de ruimtelijke collega's van de 14 gemeenten en provincie. Via de thematafels organiseert het ambtelijk kernteam de betrokkenheid van alle stakeholders. Voor de uitvoering richt het kernteam een tijdelijke werkorganisatie in met inhoudelijke coördinatoren.

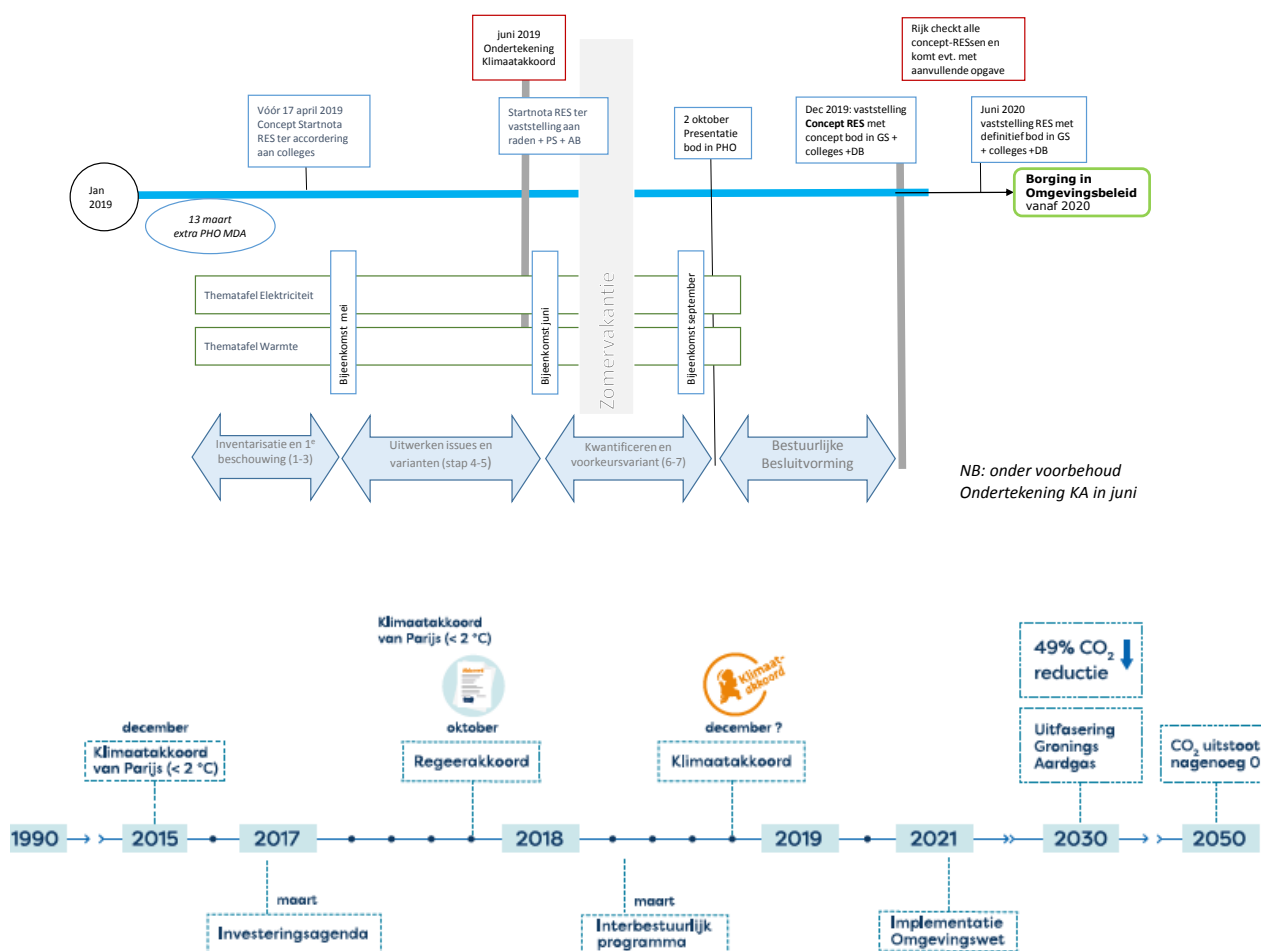
Fasering en besluitvorming Energiestrategie Twente

1. De kwartiermakersfase, deze fase levert een Startnota RES op met gezamenlijk doel, ambitie, scope, deelnemers, rolverdeling, escalatiemodel, planning, participatie, communicatie, capaciteit en middelen. De Startnota wordt ter akkoord aangeboden aan de 14 colleges B&W, GS en DB Waterschap Vechtstromen. Na vaststelling van het nationaal Klimaatakkoord vindt besluitvorming plaats in Raden, Staten en AB.
2. De synthesefase, deze fase levert een concept-Energiestrategie die uiterlijk 6 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord is afgerond. De concept-Energiestrategie is gebaseerd op een bottom up benadering gebaseerd op de regionale ambities. De concept-RES wordt ter akkoord aangeboden aan colleges, GS en DB. En aan Raden, Staten en AB voor inbreng van wensen en bedenkingen (opiniërend op hoofdlijnen). Na besluitvorming door de colleges dient de voorzitter van de Stuurgroep Energiestrategie Twente de tussenstand in bij de voorzitter van het nationale programma.
3. De beoordelingsfase, deze fase levert de definitieve Energiestrategie, die uiterlijk 12 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord is afgerond. De definitieve Energiestrategie wordt, naast de regionale ambities, gebaseerd op wat nodig is om de in het Nationaal Klimaatakkoord overeengekomen nationale opgave te halen. De definitieve Energiestrategie Twente wordt ter akkoord voorgelegd aan colleges en Raden, Staten en AB. Deze besluitvorming bekrachtigt het gezamenlijke commitment van de regio.
4. De borgingsfase in het omgevingsbeleid. Dit proces leidt met meerdere schakelmomenten tussen tussen regionaal, lokaal en nationaal niveau en de samenhang met de andere transities en grote opgaven (waar onder klimaatadaptatie) tot besluitvorming in het provinciale en gemeentelijke omgevingsbeleid, 2020/2021. In 2025 moeten alle vergunningen voor ruimtelijke inpassing van hernieuwbare elektriciteit op land zijn verstrekt.

Naast deze formele besluitvormingsmomenten zullen ook de raden, staten en AB worden geïnformeerd over de voortgang van de Energiestrategie Twente. Hiervoor is voorzien dat op minimaal 2 momenten bestuurlijke bijeenkomsten georganiseerd worden.

In de vigerende planning van het Klimaatakkoord loopt de kwartiermakerfase tot begin 2019, de synthesefase tot december 2019, de beoordelingsfase tot juni 2020 en begint de borgingsfase vanaf 2020. Zoals aangegeven is deze planning afhankelijk van de ondertekening van het Klimaatakkoord.

Tijdslijn Energiestrategie Twente

Escalatie

De Energiestrategie Twente is gebaseerd op een aanpak die aansluit op regionale en lokale ambities. Tegelijkertijd is de afspraak tussen landelijke en decentrale overheden dat alle RES-en samen optellen tot een compleet landelijk bod van 35 TWh. Uitgangspunt bij de Energiestrategie Twente is dat er één realistisch bod namens de 14 gemeenten in Twente, de provincie en de waterschappen komt. Indien het bod van de regio Twente te laag is of bepaalde gemeenten onvoldoende willen bijdragen zal de provincie haar sturingskracht inzetten. Deze sturingskracht wordt opgebouwd vanuit de voorkantsamenwerking (praten, confronteren en aanspreken) en kan uiteindelijk leiden tot een aan gemeente(n) toegewezen aandeel in het regionale bod.

Afstemming Energiestrategie met andere regio's

De uitvoeringsplannen hoeven niet persé in hetzelfde regioverband als de energiestrategie tot realisatie te komen. Met name daar waar het voor de hand ligt om op basis van de ruimtelijke en/of economische samenhang in de uitvoering de verbinding te leggen met andere regio's kan het de voorkeur hebben om de opgave vanuit de Energiestrategie in een andere regionaal samenwerkingsverband tot stand te brengen. Bovendien is het van belang dat tijdens de ontwikkeling van de Energiestrategie Twente afstemming plaatsvindt met de "aangrenzende regio's" zoals West-Overijssel, Drenthe en de Achterhoek. Hiervoor sluiten we aan bij de nationale georganiseerde momenten. Ook zullen we gedurende elke fase met de omliggende regio's afstemmen. Ook in Euregio verband zullen onze Duitse burens worden aangehaakt.

Participatie en communicatie

Investeren in communicatie en participatie is een opdracht voor de Energiestrategie Twente. De volgende uitgangspunten/ randvoorwaarden zijn van belang:

- Participatie start met communicatie, voor veel mensen is nog veel onbekend.
- De aanpak voor participatie en communicatie vanuit de energiestrategie is getrappt waarin we achtereenvolgens bestuurders, raden, stakeholders en inwoners/ ondernemers meenemen.
- Met bestuurders en raden richten we ons op drie onderwerpen:
  - o inzichtelijk maken wat lokaal en regionaal al gebeurt en wat mogelijk is.
  - o duidelijk maken op welke concrete punten regionale samenwerking nodig is.
  - o regionale bestuurlijke uitgangspunten formuleren en vaststellen (o.a. afwegingskaders)
- Stakeholders hebben een directe plek aan de thematafels waarin we gezamenlijk de strategie voor elektriciteit en de gebouwde omgeving uitwerken. De bestaande klankbordgroepen zijn allen deelnemer aan deze tafels.
- De communicatie en participatie richting inwoners loopt in beginsel via gemeenten zelf. Op een later moment kan besloten worden om vanuit de Energiestrategie Twente informatie voor inwoners te faciliteren of te organiseren. Randvoorwaarden daarvoor zijn dat duiding, richting en handelingsperspectief gegeven kan worden en dat de opvolging van vragen goed georganiseerd is.
- Tussen gemeenten kan verschil zijn in vormen van participatie met inwoners, ieder bouwt voort op de eigen bestaande aanpak. In sommige gemeenten is de wens om de G1000 methode in te zetten. Via het kernteam zullen ervaringen over participatie met inwoners gedeeld worden.

Op basis van de thematafels en de regionale uitgangspunten levert de Energiestrategie Twente een of meerdere varianten op. Die varianten willen we breed consulteren in de Twentse samenleving. Uitwerking voor de wijze waarop volgt in samenwerking met de thematafels waarbij een eerste gedachte is om het te organiseren in clusters van drie subregio's rondom Almelo, Hengelo en Enschede.

Na het opleveren van de Energiestrategie Twente houdt participatie niet op, maar begint het pas. Bij het realiseren van de opgave en uitvoeren van projecten zullen maatschappelijke partners, bedrijven en inwoners verder betrokken worden.

Met de algemene communicatie sluiten we aan bij de initiatieven op rijksniveau waar publiekscampagnes zullen starten. De uitvoering van het communicatieplan richting inwoners loopt in beginsel via de individuele gemeenten, waterschap en provincie zelf. Daarnaast zullen er ook centrale Twentse communicatie uitingen komen. Kortom: centraal gefaciliteerd met lokale uitvoering met een ondersteunende en coördinerende rol voor het kernteam.

Inschatting benodigde middelen en capaciteit

Voor de inzet van personeel is in het PHO MDA van 3 oktober 2018 reeds toegezegd: 0,2 fte per kernteamlid, 100 uur per gemeente vanuit het AO MDA en 100 uur per gemeente voor de inzet van de RO medewerkers.. Daarnaast levert de provincie een extern procesbegeleider voor 3 dagen per week, de Regio Twente een secretaris voor 200 uur en ondersteuning (mn plannen afspraken) voor 150 uur. Voor de uitvoering wordt een tijdelijke werkorganisatie ingericht. Voor de dekking van externe kosten voor activiteiten worden de regionale middelen uit het klimaatakkoord ingezet. Vooruitlopend op de ondertekening van het Klimaatakkoord staat de provincie garant voor deze kosten.

Bijlage 1 Stuurgroep Energiestrategie Twente

- Mw Martha van Abbema, wethouder Twenterand (wnd. voorzitter stuurgroep)
- Dhr. Niels van den Berg, wethouder Enschede
- Dhr. Ben Blokhuis, wethouder Denekamp
- Dhr. Claudio Bruggink, wethouder gemeente Hengelo
- Mw Annemieke Traag, gedeputeerde Provincie Overijssel
- Dhr. Jan van Hoek, lid DB waterschap Vechtstromen (vertegenwoordiging waterschappen)
- Dhr. Gerald de Haan Coteq (netbeheerder)
- Dhr. Han Slootweg, directeur Assetmanagement Enexis
- Dhr. Marc Kapteijn, algemeen directeur Twence
- Dhr. Danny van Deursen (Procesbegeleider Energiestrategie Twente),
- Mw. Marie Jose Herik (Regio Twente, secretaris Stuurgroep)

Het ambtelijk kernteam bestaat uit leden van de organisaties:

- Gemeente Rijssen-Holten;
- Gemeente Twenterand;
- Gemeente Haaksbergen;
- Gemeente Hengelo;
- Gemeente Enschede;
- NOT-gemeenten
- Coteq
- Enexis
- Waterschap Vechtstromen
- Provincie Overijssel
- Regio Twente

